

Az emberek, a helyi közösségek mindennapjait megkeserítő bűnözés és a bűnözéstől való félelem, mint emberi jogi probléma Magyarországon, különös tekintettel a vonatkozó EU normákra, az állam kötelezettségeire (Röviden: A „mindennapi bűnözés” és a bűnözéstől való félelem jelensége Magyarországon)

A fenti címmel kezdek tényfeltáró, helyzetelemző és a megállapításokra figyelemmel komplex állami bűnmegelőzési, bűnfelderítési és áldozatsegítő intézkedések szorgalmazására irányuló kutatást.

Előzmények, a kutatás indoka

A bűncselekmények elszenvedése és a bűnelkövetőktől való megalapozott félelem ma Magyarországon felbecsülhetetlen számú ember mindennapjait keseríti meg. Az ország számos pontján, településén szinte harmadik világbeli állapotok uralkodnak, tekintettel arra is, hogy az állam a bűnmegelőzéssel, bűnüldözéssel és az áldozatok megsegítésével kapcsolatos kötelezettségeit súlyosan elhanyagolja. Miközben a jelenség egyre komolyabb társadalmi feszültségeket kelt, átfogó, higgadt, tudományos igényű elemzés, kutatás szinte egyáltalán nem készült róla. Miután európai parlamenti képviselővé választásomat megelőzően több, mint húsz éven át a büntetőjog és a kriminológia volt a szakterületem, s jelenleg az EP LIBE (Szabadságjogi, Rendészeti és Igazságügyi Szakbizottságának) tagja vagyok jogászként és választott politikusként hivatásbeli kötelességemnek érzem, hogy ezt a hiányt pótoljam. A kutatás célja a „mindennapok bűnözésének” és hozzá kapcsolódóan a bűnözéstől való félelem jelenségének feltárása, bemutatása, s annak elemzése, mit tesz, és mit nem tesz az állam, illetve az állami szervek (például a rendőrség) a bűncselekmények megelőzése, felderítése, az elkövetők kézrekerítése és megbüntetése, az áldozatok megsegítése, káruk megtérítése érdekében.

Az N1 TV tudósítása, melyben szó esik terveimről is:

Megtekintés LightBoxban

„A jelenség, amelynek nincs neve”

A mindennapokat megkeserítő bűnözés összetevői egyrészt az úgynevezett „kisebb súlyú vagyon elleni bűncselekmények”, másrészt a garázda jellegű, különösen az idős emberekben, nőkben, gyermekekben félelmet keltő bűncselekmények és szabálysértések, illetve a kirívó súlyú erőszakos bűncselekmények, mint a rablások, s a sokszor megdöbbentő brutalitással, főként nyereségvágyból elkövetett emberölések, amelyek sértettjei között szintén kiemelt számban vannak idős, védekezésre képtelen emberek. Fontos megjegyezni, hogy miközben a szakirodalom „kisebb súlyú vagyon elleni bűncselekményeknek” nevezi a mégoly rendszeres terménylopásokat, jószáglopásokat, mezőgazdasági és háztartási felszerelések eltulajdonítását a valóságban ezek a cselekmények igen súlyosak az áldozatok számára. Egyre többen döntenek úgy, hogy inkább felhagynak a gazdálkodással, minthogy nehéz munkájuk gyümölcse rendszeresen dologtalan bűnelkövetők kezére kerüljön. A „kisebb súlyú vagyon elleni bűncselekmények”, mint a besurranásos jellegű, magánlaksértéssel elkövetett lopások főként a falusi embereket életformájuk, szokásaik alapos megváltoztatására kényszerítik. Az utcai, közterületi fenyegetőzések, garázda jellegű cselekmények eredményeként sokan jutottak el odáig, hogy „már az utcára sem mernek kimenni”. Köztudomású tény, hogy –szemben például a nagy értékre elkövetett gazdasági bűncselekményekkel, ahol az elkövetői kör magas státuszú ún. fehér galléros személyekből áll – a bűncselekmények e csoportjánál, a most körülírt „mindennapi bűnözésnél” az elkövetők között meghatározó arányban szerepelnek rossz társadalmi helyzetben élő cigány (roma) származásúak. Kevesebb szó esik arról, hogy ugyanezen bűncselekménytípusok vonatkozásában a sértett/áldozati oldalon is nagyszámban találunk cigányembereket, cigánycsaládokat, akiknek helyzetét külön is nehezíti, hogy amennyiben feljelentést, illetve sértetti tanúvallomást tesznek úgy érzik, saját (roma) közösségükkel kerülnek szembe. A „cigánybűnözés” kifejezés használata - mégha a kriminológiai szakirodalomban részben elfogadott is – feszültségek forrása, s odavezet, hogy számos szakember és a média a jelenség lényegének vizsgálata helyett a jelenség elnevezését kifogásolja. Meggyőződésem, hogy a jelenség elszenvedői, a bűnözés fentebb körülírt megnyilvánulási formáinak áldozatai, illetve azok, akiknek a bűnözéstől való félelem meghatározza a mindennapjait, nem a jelenség elnevezése körüli vitákra kíváncsiak, hanem -alapvető jogként – az állam általi védelmet követelnek maguknak. Éppen ezért helyesnek tartom egyfelől a „bűnmegelőzéshez való jog”, mint kollektív/közösségi emberi jog, az áldozatvédelemhez való jog, a „sértetti jogok” fogalmának bevezetését a köztudatba, másfelől pedig a vizsgált jelenségre azt a kifejezést

használom, hogy „mindennapi bűnözés és a bűnözéstől való félelem jelensége”. Ez utóbbiak beható megismerése, s ehhez kapcsolódva a bűnmegelőzéshez és áldozatvédelemhez való jog, mint emberi jog megteremtése és magyarországi érvényrejuttatása a kutatásom, szakmai munkám célja.

Az állam kötelezettségei a vizsgált jelenséggel kapcsolatban

Az új Alaptörvény elfogadása kapcsán az állam által hangsúlyossá tett, s kiszélesített jogos (ön)védelemhez való jog a jelenség megfékezéséhez korántsem elegendő, s arra egyébként alkalmatlan is, különös tekintettel az elkövetők és a sértettek közötti erőviszonyok különbözőségére.

Újabban az érintett emberek és helyi közösségek – megtapasztalva a rendőrség és az egyéb állami szervek tehetetlenségét – önvédelmi jogukat megkísérlik átruházni önszerveződő, önkéntes rendfenntartó csoportokra. Az állam napjainkban ez utóbbiak „rendszabályozásával”, megbüntetésével foglalatoskodik, ám továbbra sem vizsgálja az önvédelem szükségességét kiváltó okokat, a mindennapi bűnözést és a bűnözéstől való megalapozott félelmet, s nem tesz az érintett embereket és helyi közösségeket megnyugtató lépéseket magának a jelenségnek a megfékezésére, felszámolására. E mulasztásával az állam nem csupán a személyes biztonsághoz és szabadsághoz, a tulajdonhoz, az élethez és a testi épséghez való emberi jogokból fakadó alkotmányos kötelezettségeit szegi meg, hanem a Lisszaboni Szerződés hatályba lépése óta az Európai Unió normáit is.

Abszurdnak tartom, hogy miközben a magyar állam az EU soros elnökeként prioritásként határozta meg az áldozatvédelmet és a bűnmegelőzést, s az állami vezetők számos hangzatos kijelentést tettek ezzel kapcsolatban, Magyarországon a mindennapi bűnözésnek és a bűnözéstől való félelemnek kitett embereket és helyi közösségeket ugyanez az állam szinte teljesen magukra hagyja, a soros elnökként hirdetett fontos normákat szinte teljes mértékben semmibeveszi. Azt, hogy mi is lenne egy EU tagállam alapvető kötelezettsége ezen a területen, megtudhatjuk például az alábbi rövid hírrészletből.

KIM/RÉPÁSSY: ELSŐDLEGES FELADAT A BŰNMEGELŐZÉS

Répássy Róbert igazságügyért felelős államtitkár az „Áldozatvédelem az Európai Unióban” című konferencia záró eseményén kijelentette, hogy az EU polgárainak védelme érdekében elsődleges feladatunk a bűnmegelőzés, bűnelkövetés esetében pedig annak biztosítása, hogy

az áldozatok a lehető legszélesebb értelemben vett támogatásban részesüljenek.

2011. március 25. 18:05 >> *Kormánynapló*
Morvai Krisztina
EP-képviselő